

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 606/2021-50

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Jozef Holič s. r. o., Poľovnícka 4, Bernolákovo, IČO 51 163 730, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Jozef Holič, proti postupu Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tk 1/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tk 1/2015 **b o l o p o r u š e n é** základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tk 1/2015 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných priet'ahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **2 500 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Nitra **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Nitra **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **375,24 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a jeho argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. decembra 2020 v rozsahu, v ktorom bola prijatá na ďalšie konanie uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 606/2021

z 30. novembra 2021, domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 23 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje prikázať Okresnému súdu Nitra (ďalej aj „okresný súd“), aby konal bez zbytočných prietáhov v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tk 1/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“) a skončil vec v primeranej lehote, priznať finančné zadostučinenie vo výške 6 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej doplnení a príloh vyplýva, že spolu s ďalšími obvinenými je sťažovateľ trestne stíhaný pre zločin krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. a), b), ods. 3 písm. a), ods. 4 písm. b) s poukazom na § 138 písm. a), i) Trestného zákona, pre obzvlášť závažný zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. a), c), ods. 3 písm. b) s poukazom na § 138 písm. a), i) Trestného zákona a v zmysle upozornenia na zmenu právnej kvalifikácie aj pre prečin poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 2 Trestného zákona. Sudca pre prípravné konanie Okresného súdu Banská Bystrica uznesením č. k. 0 Tp 36/2010 z 2. septembra 2010 sťažovateľa prepustil 30. augusta 2010 z väzby na slobodu po prijatí peňažnej sumy 8 000 eur zloženej matkou sťažovateľa. Zároveň mu prikázal oznámiť policajtovi, prokurátorovi a súdu každú zmenu pobytu, zakázal mu vycestovať do zahraničia a prikázal mu pravidelne raz za mesiac sa dostavovať k probačnému a mediačnému úradníkovi Okresného súdu Galanta. Sudca pre prípravné konanie uznesením z 11. augusta 2014 zrušil obmedzenie spočívajúce v zákaze vycestovania do zahraničia. Obžaloba na sťažovateľa a spoluobvineného [REDAKOVANÉ] bola podaná na okresnom súde 23. februára 2015 po neúspešných pokusoch o uzatvorenie dohody o vine a treste. Sudca nariadil hlavné pojednávanie až po 5 rokoch, to sa však neuskutočnilo. Príprava pojednávania v roku 2020 bola neefektívna, boli zmarené súdom. Dohľadom nariadeným v nadväznosti na sťažovateľovu sťažnosť na prietahy adresovanú predsedovi okresného súdu vo februári 2021 sa nič nenapravilo. Súd určil termíny hlavného pojednávania v marci, apríli a máji 2021. Bez vysvetlenia dôvodu odročenia došlo k „doručeniu termínu“ na 30. jún 2021.

3. Zásadnou príčinou zbytočných prietáhov bolo postúpenie veci vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 4 Tk 2/2016 k napadnutému konaniu vo vzťahu k obvineným [REDAKOVANÉ], ktorí neboli stíhaní Okresným súdom Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 80/2010, právoplatne skončenom rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 3 To 66/2018 z 30. septembra 2020. U obvinených [REDAKOVANÉ] tým odpadla prekážka v konaní okresného súdu vo veci prikázanej Okresným súdom Banská Bystrica z dôvodu možného uloženia súhrnného trestu. Podľa sťažovateľa okresný súd mohol a musel prejednať obžalobu proti sťažovateľovi a spoluobvinenému [REDAKOVANÉ] ešte v roku 2015, nevyužil možnosť upraviť kvalifikáciu trestného činu na pokračujúci zločin lúpeže. Súd a prokurátor prestali skúmať ďalšie trvanie dôvodov väzby po jej nahradení a 9. marca 2014 uplynula aj maximálna zákonom prípustná lehota jej trvania 48 mesiacov. Nebolo rozhodnuté o zrušení náhrad za väzbu bez zbytočných prietáhov i o vrátení peňažnej záruky. Sťažovateľ zároveň avizoval termín nariadeného neverejného zasadnutia na zrušenie probačného dohľadu 16. decembra 2020 a podľa doplnenia ústavnej sťažnosti došlo k vráteniu peňažnej záruky vo výške 8 000 eur matke sťažovateľa v roku 2021. Sťažovateľ namietka, že súd nereagoval na podnet obhajcu zo začiatku roka 2020 na zrušenie probačného dohľadu po 10 rokoch a aj samotnú dĺžku trvania dohľadu. Štát

mu spôsobil ujmu povinnosťou hlásiť sa u probačnej úradníčky počas 6 rokov. Príčina priesťahov a porušenie práv trvá, priesťahy sťažovateľa gniavia, deptajú a psychicky týrajú.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti popri informácii o neschválení dohody o vine a treste z decembra 2014 doplnil, že spis v čase podania obžaloby obsahoval približne 2000 strán, preto bolo potrebné ho naštudovať a aktualizovať údaje k obvineným. Popísal detailnejšie okolnosti odňatia vecí obvinených [REDAKOVANÉ] a spol. [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] vedenej pod sp. zn. 4 Tk 2/2016, jej prikázania Okresnému súdu Nitra uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Ndt 10/2016 z 13. apríla 2016 a jej spojenia na spoločné konanie s napadnutým konaním uznesením okresného súdu č. k. 33 Tk 2/2016 z 10. októbra 2016. Tento „prikázaný“ spis obsahoval ďalších 24 zväzkov a približne 6000 strán, čo si vyžiadalo naštudovanie, šetrenie pobytu niektorých obvinených a 28 poškodených, ustálenie aktuálnych obhajcov a doručenie obžaloby. Zákonný sudca bol dlhodobo práceneschopný od konca októbra 2017 do mája 2018 a potom približne polovicu augusta 2018, čo viedlo k prerozdeleniu spisu a následnému vráteniu spisu. V marci 2020 nariadil súd hlavné pojednávanie na máj 2020, ktoré bolo zrušené z dôvodu protipandemických opatrení. Nový termín nariadený na jún 2020 bol zrušený pre kolíziu jedného z obhajcov, nedoručenie obžaloby a nedodržanie lehoty na prípravu. Ďalšie pojednávania nariadené na september a november 2020 boli zrušené pre kolízie u obhajcu, pojednávanie nariadené na január 2021 bolo zrušené pre protipandemické opatrenia. V decembri 2020 obhajca sťažovateľa podal sťažnosť na priesťahy so žiadosťou o rozhodnutie o zrušení peňažnej záruky i uložených povinností a obmedzení. Súd nariadil neverejné zasadnutie na 16. december 2020, na čo bola sťažnosť na priesťahy vzatá späť. Zákonný sudca uznesením zmenil frekvenciu stretnutí sťažovateľa v rámci probačného dohľadu na raz za 6 mesiacov a vrátil peňažnú záruku zložiteľke. V januári doručená sťažnosť bola začiatkom februára 2021 predložená Krajskému súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“), ktorý ju uznesením z 26. februára 2021 zamietol. Ďalšie termíny hlavných pojednávani z 22. marca, 21. apríla a 19. mája 2021 boli zrušené pre pandemické opatrenia a/alebo ospravedlnenia obhajcu. Súd zistil v súbehu vedené konanie na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 3 T 80/2010 proti obvineným [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] právoplatne skončené v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave zo 16. septembra 2020. Okresný súd uznesením z 28. apríla 2021 zastavil trestné stíhanie obvinených [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], ktoré vo vzťahu k [REDAKOVANÉ] nadobudlo právoplatnosť v spojení s uznesením krajského súdu 11. júna 2021. Hlavné pojednávanie nariadené na jún 2021 bolo odročené pre čerpanie dovolenky obhajkyne obvineného, pojednávanie zo septembra 2021 bolo zrušené pre kolíziu obhajcu v inou trestnou vecou. V októbri 2021 okresný súd nariadil hlavné pojednávanie na november a december 2021 a rozhodol o ustanovení náhradných obhajcov obvineným pre opakované ospravedlnenia obhajcov. Pojednávanie z novembra bolo zrušené pre ochorenie a hospitalizáciu obvineného [REDAKOVANÉ] a decembrové pojednávanie bolo zrušené z dôvodu vyhlásenia núdzového stavu. Súd nariadil hlavné pojednávanie na 31. január, 28. február a 16. marec 2022.

5. Zákonný sudca vo veci preto konal, ale plynulosť bola ovplyvnená zložitou a obsiahlosťou veci (8000 strán vyšetrovacieho spisu), počtom obvinených (9, niektorí stíhaní na slobode), práceneschopnosťou sudcu, súbežným konaním Okresného súdu Trnava a pandémie. Napadnuté konanie je poznačené priet'ahmi, ale tie sú objektívneho charakteru. Súd upozornil na druh vybavovanej agendy, zaťaženie sudcu, na nutnosť dodržiavania prísnych pravidiel, potrebu súčinnosti viacerých subjektov na nariadenie dohľadu nad plynulosťou konania a na pohovor predsedu súdu so zákonným sudcom. K námietke o obmedzení nahradenia väzby celkovou lehotou väzby súd uviedol, že takéto pravidlo nevyplýva z Trestného poriadku a že nahradenie väzby sa viaže len na konštatovanie dôvodov väzby. Súhlasil s upustením od ústneho pojednávania.

II.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ nevyužil možnosť repliky k vyjadreniu okresného súdu v stanovenej lehote.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Námietky sťažovateľa je možné rozdeliť do dvoch okruhov. V súvislosti s namietaným porušením práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru namieta zbytočné priet'ahy a neprimeranú dĺžku trestného konania 5 rokov, resp. 12 rokov od skutku bez rozhodnutia vo veci samej. Vo vzťahu k slobode pohybu namieta 10 rokov trvajúce obmedzenie v podobe povinnosti dostavovať sa k probačnému a mediačnému úradníkovi.

III.1. K porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

8. V posudzovanom prípade možno primeranosť dĺžky konania v súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru [v ktorých obsahu nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020)] postupom okresného súdu posudzovať od doručenia obžaloby 23. februára 2015.

9. Súdne konanie je potrebné viesť rýchlo, účelne a bez priet'ahov. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v každom súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 96/2019). Nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07). Okresný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, aby smeroval k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ v predmetnej veci počas trestného konania nachádzal.

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsah je v zásade rovnaký), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

11. Vo vzťahu k prvému kritériu ústavný súd zistil, že predmetom konania na okresnom súde je rozhodovanie o obžalobe zo zločinu krádeže, obzvlášť závažného zločinu lúpeže a prečinu poškodzovania cudzej veci. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov (resp. okresných súdov v sídle krajského súdu, pozn.), a teda nevymyká sa bežnej rozhodovacej činnosti. Dôvodnou je však námietka okresného súdu, že konanie sa vyznačuje faktickou skutkovou zložitou vzhľadom na počet obvinených a poškodených. Od októbra 2016 bola pripojená vec 7 spoluobvinených, ktorých skutky obžaloba kvalifikuje navyše ako zločin útoku na verejného činiteľa, prečin porušovania domovej slobody alebo zločin nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami. Po zastavení trestného stíhania v apríli, resp. júni 2021 z dôvodu podľa § 215 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku proti 4 spoluobvineným je zložitou veci menšia. Súčasný počet poškodených je 28, pôvodná obžaloba sa týkala 6 poškodených. Okresný súd zatiaľ obžalovaných, poškodených ani svedkov nezačal vypočúvať, preto skutková zložitou doteraz nemohla zásadne ovplyvniť dĺžku napadnutého konania.

12. Ústavný súd posudzuje pri ústavných sťažnostiach na prieťahy v konaní aj význam konania pre sťažovateľa. Právoplatné rozhodnutie o obžalobe pre sťažovateľa nepochybne subjektívne malo význam, keďže mu hrozí uznanie viny za skutok vykazujúci znaky trestného činu, uloženie trestu a je obmedzený v slobode pohybu. Vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach (II. ÚS 32/03). Otázka zistenia viny osoby (osôb), proti ktorej (ktorým) sa vedie trestné konanie, je zásadnou otázkou.

13. Pokiaľ ide o kritérium správania sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ neprispel významným spôsobom k doterajšej dĺžke napadnutého konania. Procesné oprávnenia využíval podávaním opravných prostriedkov (sťažnosť z januára 2021) a žiadostí (december 2020). Rozhodnutie o jeho sťažnosti si objektívne vyžiadalo určitý čas na rozhodnutie, za čo nemôže byť automaticky braný na zodpovednosť okresný súd, pokiaľ o návrhu rozhodne v primeranom čase. V okolnostiach veci rozhodovanie okresného súdu, resp. krajského súdu o návrhoch sťažovateľa neprispelo k celkovej dĺžke významným spôsobom. Sťažovateľ sa od mája 2020 zaujímal o priebeh konania, možno mu nanajvýš vyčítať, že nežiadal o urýchlenie napadnutého konania alebo zmenu uloženej povinnosti skôr ako v decembri 2020.

14. V súvislosti s hodnotením samotného postupu všeobecného súdu ako tretieho kritéria ústavný súd poukazuje na obsah súdneho spisu, ktorý potvrdzuje priebeh konania opísaný sťažovateľom a okresným súdom. Účastníci sa na popise napadnutého konania zhodli, okresný súd priznal vznik prieťahov, ktoré mali podľa neho objektívne dôvody. Ústavný súd preto vychádzal z priebehu konania ako z nespornej skutočnosti bez potreby bližšieho reprodukovania úkonov súdu. Na úvod konštatuje, že od podania obžaloby do podania ústavnej sťažnosti uplynulo 5 rokov a 9 mesiacov. Dovtedy okresný súd neuskutočnil žiadne hlavné pojednávanie, ktoré by otvoril a na ktorom by bola prednesená obžaloba a vykonávané dôkazy. Celková doterajšia dĺžka konania na okresnom súde (6 rokov a 11 mesiacov) tak signalizuje zbytočné prieťahy. Z tejto dĺžky pripadá značná časť (5 rokov) obdobiu pred prijatím prvých protipandemických opatrení v marci 2020. Obdobie prvých 19 mesiacov po podaní obžaloby, ako aj obdobie po pripojení veci 7 spoluobvinených v októbri 2016 až do marca 2020 (41 mesiacov) nesvedčí o dostatočnej snahe súdu viesť vec k rozhodnutiu o obžalobe. Ústavný súd zohľadňuje, že po zvýšení počtu obvinených, obhajcov a poškodených bolo potrebné vykonať dodatočné štúdium spisu a spolu s tým aj viac úkonov administratívnej povahy, celkové obdobie je však neprimerane dlhé.

15. V napadnutom konaní nešlo o prípad, že by okresný súd bol zaneprázdnený rozhodovaním o otázkach nemeritórnej povahy, pretože po podaní obžaloby rozhodoval trikrát o vedľajších otázkach (zmena povinností podporujúcich náhradu väzby a vrátenie peňažnej záruky v decembri 2020, započítanie väzby v auguste 2021, ustanovenie, resp. zrušenie náhradných obhajcov v októbri 2021) a o jednej vecnej otázke (zastavenie trestného stíhania pre neúčelnosť v apríli 2021).

16. Ústavný súd hodnotí postup okresného súdu ako neefektívny a nesústredený, pretože napriek tomu, že pomerne dlhý čas strávil študovaním spisu (prvých 12 mesiacov, ako aj neskôr v roku 2019 nebol vykonaný žiadny úkon) i že následne preveroval pobyt obvinených a zastúpenia obhajcami, následne sa dopustil viacerých pochybení pri doručovaní obžaloby. Obhajcovi sťažovateľa ju doručil až v decembri 2020. O nesústredenosti svedčí aj nerozhodnutie o návrhu probačnej a mediačnej úradníčky z januára 2020 až do decembra 2020 po sťažnosti sťažovateľa na prietahy. Od marca 2020 okresný súd začal nariadovať hlavné pojednávania, postupne ich nariadil 12, neuskutočnilo sa ale žiadne z nich. Okresný súd až v októbri 2021 po siedmich ospravedlneniach obhajcov obvinených pristúpil k ustanoveniu náhradných obhajcov obvineným na minimalizovanie rizika neuskutočnenia hlavných pojednávanií.

17. Okresný súd dĺžku konania ospravedlňoval okrem iného súvisiacim konaním vedeným Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 3 T 80/2010, právoplatne skončeným rozsudkom z 18. januára 2018 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 3 To 66/2018 zo 16. septembra 2020, ktoré sa týkalo spoluobvinených [REDAKOVANÉ]. Podľa názoru ústavného súdu ide o relevantnú námietku, zisťoval preto, či ospravedlňuje doterajšiu dĺžku konania. Uvedení traja obvinení vystupujú v napadnutom konaní až od pripojenia veci z októbra 2016, preto z časového hľadiska môže táto námietka nadobudnúť význam až od tohto momentu. Túto námietku však relativizuje samotný postup okresného súdu, ktorý začal nariadovať pojednávania od marca 2020, teda bez čakania na právoplatné skončenie konania vedeného Okresným súdom Trnava. Ak sa okresný súd rozhodol nariadiť pojednávanie v marci 2020, nevidí ústavný súd rozumný dôvod prečo tak nepostupoval skôr.

18. Po skončení súbežne vedeného trestného stíhania Okresným súdom Trnava v apríli 2021 okresný súd zastavil trestné stíhanie proti trom spoluobvineným pre bezvýznamnosť možného trestu vzhľadom na už právoplatne uložené tresty (štvrtý spoluobvinený [REDAKOVANÉ] mal uložený trest skoršími rozhodnutiami súdov právoplatnými v roku 2014, pozn.). V dôsledku takéhoto postupu okresný súd dosiahol určitú hospodárnosť konania tým, že nemusel viesť ďalej súdne konanie proti týmto štyrom spoluobvineným. Sťažovateľa, ktorého sa súbežne vedené konanie Okresného súdu Trnava priamo netýkalo, okresný súd týmto vyčkávaním vystavil predĺženiu jeho právnej neistoty. Úlohou ústavného súdu nie je posudzovať, aký postup okresného súdu je vhodnejší alebo správny, ale zhodnotiť účinky takéhoto postupu na označené práva sťažovateľa. Ak okresný súd nekonal bez existencie odôvodnenej prekážky o obžalobe proti sťažovateľovi ani v otázke viny, čomu súbežne vedené konanie nebránilo, potom okresný súd zodpovedá za ďalšie trvanie napadnutého konania.

19. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu spočívajúcu v argumentácii o vnútorných organizačných pomeroch súdu či subjektívnych dôvodoch sudcu, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej

právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

20. Ústavný súd vzal pri posudzovaní postupu okresného súdu do úvahy aj všeobecne známu skutočnosť, že mimoriadne opatrenia proti šíreniu ochorenia COVID-19 ovplyvnili aj riadnu činnosť súdov od marca roku 2020. V okolnostiach prípadu následkom toho nedošlo k uskutočneniu pojednávania nariadeného na máj 2020, január, marec, apríl, máj, december 2021 a čiastočne január 2022. Pojednávania boli zrušené aj z dôvodov na strane obhajcov obvinených (jún, september, november 2020, apríl, máj, jún, september 2021, čiastočne január 2022). Neuskutočnenie pojednávania z júna 2021 je potrebné zároveň pričítať okresnému súdu, ktorý obhajcovi sťažovateľa včas nedoručil obžalobu.

21. Zistené skutočnosti postačujú na vyvodenie konečného záveru, že celková dĺžka napadnutého konania je z ústavného hľadiska neakceptovateľná. Napadnuté konanie je z hľadiska obžaloby proti sťažovateľovi v rovnakom stave ako po jej podaní po takmer 7 rokoch vedenia konania, teda bez akéhokoľvek posunu vo veci. Svojím neefektívnym postupom a nečinnosťou okresný súd prispel k dĺžke napadnutého konania v takom rozsahu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd vyslovil, že tieto práva sťažovateľa porušené boli (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.2. K namietanému porušeniu slobody pohybu podľa čl. 23 ods. 1 a 3 ústavy:

22. Vo vzťahu k (právu na) slobodu pohybu jeho porušenie sťažovateľ nevyvodzuje úplne jednoznačne z rozhodnutia okresného súdu, ktorým mu bola uložená povinnosť pravidelne sa dostavovať k probačnému a mediačnému úradníkovi. Brojí proti následnému postupu okresného súdu, proti jeho nečinnosti a nezrušeniu tejto povinnosti v dôsledku uplynutia času. V rozsahu, v akom sťažovateľ brojí proti spôsobu rozhodnutia a nezrušeniu uloženej povinnosti, ústavný súd uvádza, že sťažovateľ mal označiť uznesenie okresného súdu zo 16. decembra 2020, resp. aj uznesenie krajského súdu z 26. februára 2021 za predmet ústavného prieskumu.

23. Sťažovateľ mal možnosť namietat' dĺžku trvania uloženej povinnosti dostavovať sa k probačnému a mediačnému úradníkovi ešte pred okresným súdom, ktorý po podaní obžaloby mal podľa § 82 ods. 2 Trestného poriadku právomoc posúdiť túto otázku na návrh alebo *ex offico*. Podľa vlastného prednesu sa sťažovateľ domáhal zrušenia uloženej povinnosti po podaní obžaloby až v roku 2020. Z obsahu spisu ústavný súd zistil, že to bolo až 30. novembra 2020. Nasledovalo uznesenie okresného súdu zo 16. decembra 2020, ktorým bola zmenená povinnosť dostavovať sa k probačnému a mediačnému úradníkovi na raz za 6 mesiacov.

24. Pokiaľ sťažovateľ namieta nečinnosť okresného súdu špecificky vo vzťahu k postupu v rámci rozhodovania o jeho slobode pohybu (ako súčasť konania vo veci samej, pozn.), potom ústavný súd uvádza, že táto námietka čiastočne splýva s už vyhodnotenou námietkou vzniku zbytočných prietáhov. Ústavný súd v okolnostiach veci nezistil osobitný dôvod, prečo by mal vstupovať do meritórneho posudzovania primeranosti dĺžky obmedzenia slobody pohybu sťažovateľa, ak bolo vydané rozhodnutie okresného súdu, ktorý rozhodol o žiadosti sťažovateľa podľa zistenia ústavného súdu dokonca pred podaním ústavnej sťažnosti. Všeobecné súdy sú na vysporiadanie sa

so sťažovateľom nastolenou otázkou vhodnejšie prispôsobené a sťažovateľovi nič nebránilo v prípade, ak považoval ich rozhodnutia za ústavne nesúladne, napadnúť ich následne na ústavnom súde. Najzávažnejšie zásahy do základných práv a slobôd v trestnom konaní (väzba, zaistenie majetku či obmedzenie slobody pohybu, pozn.) v zmysle aktuálneho právneho stavu podliehajú súdnemu prieskumu. Dôvod na zásah v súlade s právomocou zverenou ústavnému súdu čl. 127 ods. 2 ústavy by pri takýchto rozhodnutiach mohol byť založený len výnimočne, ak by došlo k neprípustnému zásahu do základných práv a slobôd sťažovateľa, ktorý by nebol napravený ani pri súdnej kontrole.

25. Námietky sťažovateľa vzhľadom na tieto zistenia ústavného súdu nevyvolávajú potrebu osobitne rozhodovať o porušení slobody pohybu, keďže okresný súd sa zaoberal jeho žiadosťou o zrušenie uloženej povinnosti probačného dohľadu bezprostredne po jej podaní. Tento záver platí napriek už vyslovenému zisteniu, že konanie okresného vo veci samej nebolo v súlade s požiadavkou práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Samotné porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov postupom okresného súdu v dôsledku svojej intenzity neznamenalo súčasne aj porušenie slobody pohybu sťažovateľa. Obdobie od podania obžaloby (február 2015) do najbližšieho rozhodnutia o slobode pohybu sťažovateľa (december 2020) sa osebe môže javiť ako príliš dlhé. Sťažovateľ tu ale vychádza z nesprávneho právneho názoru v otázke obmedzenia trvania náhrad väzby maximálnou lehotou trvania väzby (II. ÚS 184/2010, IV. ÚS 402/2021, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Tost 28/2017 z 12. septembra 2017 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 5/2018 pod č. 44).

26. Z týchto dôvodov ústavný súd nevyhovел požiadavke sťažovateľa na vyslovenie porušenia označenej slobody pohybu postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

IV.

Príkaz vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

27. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

28. Ústavný súd v nadväznosti na svoje zistenia prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu). Tento príkaz by okresnému súdu vzhľadom na namietané a zistené porušenie základného práva i na doterajšie neskončenie konania mal byť adresovaný.

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

30. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 6 000 eur, čo odôvodňuje neprimerane dlhým trvaním konania, ktoré ho traumatizuje. Požadovanú sumu považuje za náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej mu zásahom do základných ľudských práv.

31. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení výšky primeraného zadosťučinenia zohľadnil ústavný súd svoju judikatúru a zásadu spravodlivosti, ako aj skutočnosť, že sťažovateľ mohol dôvodne pociťovať právnu neistotu spôsobenú neúčinným postupom okresného súdu v trestnom konaní vedenom proti jeho osobe. Do úvahy zobral tiež celkovú dĺžku konania, postoj a správanie sťažovateľa v súdnom konaní. Zohľadnené bolo aj zavinenie súdu vo vzťahu k možnostiam urýchliť jeho konanie. Ústavný súd dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie v tejto veci predstavuje sumu 2 500 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

32. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 375,24 eur.

33. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ (§ 11 ods. 3 vyhlášky)]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je vo výške 177 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,62 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu).

34. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. februára 2022

Ladislav DUDITŠ
predseda senátu